BAŞYAZI

Sürekli büyüme için siyasal ve iktisadi özgürlük ortamının yaratılması şart

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

İktisat modellerine göre, iktisadi büyümenin temel kaynağı teknolojik ilerleme ve bu ilerlemeden kaynaklanan yatırımlardır. **Daha çok inşaat yaparak veya daha çok kamu harcamasıyla kişi başına gelirimizi istikrarlı bir biçimde artıramayız.** Sürekli bir büyüme için kapsayıcı kurumların geliştirilmesi, siyasal ve iktisadi özgürlük ortamının yaratılması şart. İktisadi ve siyasal reformlar için hep birlikte düşünmeye, karar almaya başlamalıyız.

Türkiye'nin büyümesi ve kalkınması için sadece ekonomide değil, siyasette de reformların yapılmasına ihtiyaç olduğunu devamlı vurguluyoruz. Ankara Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. N. Emrah Aydınonat, düşünce kuruluşumuz Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV) web sayfasında yayımlanan ve aşağıda özeti yer alan "Siyasal Reformlar İktisadi Büyüme ve Kalkınma İçin de Gerekli" başlıklı yazısında bu konuyu inceliyor.

Dünyaca ünlü iktisatçımız Prof. Daron Acemoğlu, iktisadi politika araçlarının (teşvikler, Ar-Ge yatırımları, mali disiplin, makroekonomik istikrar vb.) tek başına yeterli olmadığını, siyaset ve kurumların asıl belirleyici olduğunu vurguluyor.

Kapsayıcı kurumlara sahip olmayan ülkeler, uzun süreli ve istikrarlı bir büyüme ve kalkınma sağlayamıyor. Kapsayıcı kurumlardan kasıt, belirli bir zümrenin çıkarlarına hizmet etmeyen, kimseyi dışlamayan, fırsat eşitliği sağlayan, yazılı ve yazılı olmayan toplumsal kurallardır. Böyle kurumları olmayan ülkeler bir süreliğine büyüme sağlasa da, bu performans uzun dönemli sürdürülemiyor.

Uzun dönemli düşünmek, uzun vadeli büyümeye, kalkınmaya odaklanmayı sağlayacak iktisadi ve siyasal reformları yapmak, kısa vadeli politikaları da bu uzun vadeli bakış açısıyla tasarlamak gerekiyor.

Siyasete baktığımızda bu tür reformlardan çokça bahsedildiğini ama bunlara yönelik uygulamanın az olduğunu görüyoruz. Daha ziyade, kısa ve orta döneme odaklanmış bir siyaset tarzı ortaya çıkıyor. Bunun bir nedeni ekonomimizin iyi kötü bir şekilde büyümeyi başarıyor olması olabilir. "Ekonomi nasıl olsa bir şekilde büyüyor" diyerek, uzun dönemli bakış açısını kaybediyor olabiliriz.

Türkiye'nin iki önemli hedefi var. 2023'te dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girmek ve kişi başına 25 bin dolar gelire ulaşmak. 2012 yılının ilk çeyreğinde ekonomimiz yüzde 3,2 oranında büyüdü. Ancak bu düşük büyüme oranı bile yanıltıcı olabilir. Zira mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre, ekonomi bir önceki döneme göre büyümemiş ve hatta binde 4 kadar küçülmüş durumda. Bu da kişi başına gelirimizin artmadığını gösteriyor. 11 yıl sonra kişi başına gelirini 25 bin dolara çıkarmak, yani gelirini ikiye katlamak isteyen Türkiye'nin 2012'ye iyi bir başlangıç yaptığı söylenemez. Demek ki yüksek iktisadi büyüme ve kalkınmayı sağlamak için daha fazla düşünmemiz gerekiyor.

2012 yılı ilk çeyrek büyüme oranlarına göre Türkiye, dünyada 22'nci sırada yer alıyor. Geçen sene en hızlı büyüyen ülkeler arasında yine en ciddi yavaşlama Türkiye'de yaşanmış. Öte yandan bu büyümenin bir de olumlu yanı bulunuyor. Net dış ticaret ekonominin büyümesine ciddi bir şekilde olumlu katkı yapıyor. Bu durum, ekonomideki en ciddi kırılganlık kaynağı olan cari açığın küçülmesi açısından sevindirici bir gelişme.

Dünyada nüfusu 10 milyondan fazla olup da, 25 bin doların üstünde kişi başı gelire sahip 14 ülke var. Bu 14 ülkedeki kişi başı gelirin 10 bin dolardan 25 bin dolara çıkması ortalama 33 sene almış. Bu ülkelerden Japonya, Tayvan ve Kore bu sıçramayı ortalama 20 senede yapmış. 2023'e 11 senesi kalan Türkiye'nin bu hedefine ulaşabilmesi için, bu ülkelerden iki üç kat daha hızlı koşması gerekiyor.

İktisat modellerine göre, iktisadi büyümenin temel kaynağı teknolojik ilerleme ve bu ilerlemeden kaynaklanan yatırımlardır. Daha çok inşaat yaparak veya daha çok kamu harcamasıyla kişi başına gelirimizi istikrarlı bir biçimde artıramayız. Teknolojik ilerlemeyi teşvik etmemiz gerekiyor. Ne var ki teknolojik ilerlemenin sağlanabilmesi için sadece teşvik vermek de yeterli olmuyor.

> Net dış ticaret ekonominin büyümesine ciddi bir şekilde olumlu katkı yapıyor. Bu durum, **ekonomideki en ciddi kırılganlık kaynağı olan cari açığın küçülmesi** açısından sevindirici bir gelişme.

Makroekonomik istikrar, sıkı maliye politikası, stratejik para politikası ve yatırım teşvikleriyle ancak bir yere kadar ilerlenebilir. Veriler artık bu politikaların etkililiğini artıracak orta ve uzun dönemli reformlara odaklanmamız gerektiğini gösteriyor. Bu politikaların daha fazla büyüme üretebilmesi için ülkedeki demokratik kurumların geliştirilmesi, kişisel özgürlüklerin artırılması, hukuk sisteminin iyileştirilmesi, kamu kurumlarının şeffaflaşması, yolsuzlukların azaltılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması gerekiyor.

Sürekli bir büyüme için kapsayıcı (inclusive) kurumların geliştirilmesi, siyasal ve iktisadi özgürlük ortamının yaratılması şart. Sadece ekonominin büyüklüğünü değil, kişi başına geliri artırmayı hedeflememiz gerekiyor. Kişi başına geliri artırmak için ise kısa, orta-uzun dönemde iktisadi büyüme ve kalkınma yaratacak siyasi ve iktisadi reformları yapmamız gerekiyor.

Bekleyen reform listemiz çok kabarık. Hukuk sistemini iyileştirmemiz, yeni ve çağdaş bir anayasa yapmamız, eğitimin kalitesini artırmamız, kadınların istihdama ve ekonomiye daha fazla katılmasını sağlamamız, teknolojik gelişmeyi sağlayacak bir teşvik sistemi geliştirmemiz gerekiyor. İktisadi ve siyasal reformlar için hep birlikte düşünmeye ve karar almaya başlamalıyız.